

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Lysis, vel de amicitia

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

PLATONIS LYSIS, VEL DE AMI-

CITIA E GRAECA LINGVA IN LATINAM TRADUCTVS

à Marfilio Ficino Florentino, ad Petrum Medicen patriæ patrem.

SOCRATES. HIPPOTHALES. CTESIPPVS.

MENEXENVS. LYSIS.

L B A M ex Academia in Lyceum rectâ per suburbium iuxta mœnia, & cum ad portam ubi fons est Panopis, uenissẽm, Hippothalẽ Hieronymi filium, & Ctesippum Pæanæum, aliosq; unâ cum his adolescẽtes multos offendi. Cumq; me Hippothales uenientem uideret, ô Socrates inquit, quõnam & unde? At ego, ex Academia in Lyceum rectâ. Tum ille, adẽsdum, rectâ ad nos inquit, nõ diuertis? decet enim. Ad hæc equidem, decet inquam: sed ubinam, & apud quos uestrum esse me uultis? Ille uero è regione mœniorum gymnasium quoddã ostendens muro circumdatum, & ianuam apertam, hic ait, manere te uolumus, hic autem ipsi & alij multi & quidem honesti nos exercemus. Qua potissimum in re est hæc uestra exercitatio? In palæstra quæ nuper est constituta, ac ut plurimum in sermonibus, quos tecum libenter cõmunicarem. Recte agitis. Sed quis ibi præceptor? Socius & laudator tuus Miccus. Per louem nõ malus ille quidem, sed admodum sophista. Vis' ne me intro sequi, ut eos qui ibi sunt, uideas? Id in primis libenter audirem, ad quid ingrediar, & quis pulcher ille. Alius alij uidetur ô Socrates. Tibi uero, quis ô Hippothales? Dic obsecro, quis amatus ille. At ille interrogatus obticuit. Tum ego, ô Hieronymi fili Hippothales, utrũ ames quempiam nec ne, nihil opus est ut aperias. Noui enim quod non solum amas, sed quod in amore progressus sis tam procul. Etenim cæteris in rebus hebes & inutilis sum: id autem unum mihi munus à Deo datum, ut primo aspectu amatores cognoscam. Ad hæc ille nihil respondit. Verũ Ctesippus, quã urbanus es, inquit, Hippothales, qui amati tui nomen Socrati referre detrectas. Quod si paulisper ille hic moretur, necabit assidue ex te audiendo. Nobis enim dudum ô Socrates, aures compleuit, surdasq; reddidit nomine Lysidis. Vbi uero potus est nõ nihil, facile fit, ut uel à somno excitati, Lysidis nomen audire uideamur. Nec molestum esset, sit molestum licet, assidue de illo loquentem audire, ni carminibus nos suis, epigrammaticisq; uincere & exhaurire conẽt, & quod molestissimum est, amores suos uoce miranda canat, quam perferre necesse habemus: nunc uero abs te rogatus erubescit. Iuuenis inquam Lysis hic esse uidetur: nam audiens eius nomen, haud agnoui. Tum ille, raro nomen eius enunciat. sed ex patris nomine cum sit uir admodum nobilis, adhuc iuuenis ipse cognominatur: id enim mihi persuadeo, fieri non posse ut pueri formam ignores: adeò namq; honesta indole præditus est, ut uel ea sola notus omnibus esse possit. Cuius inquam filius est? dicite quæso. Democratis inquit, Æxonei maior natu filius. At ego, Esto ô Hippothales, ut generosum constantemq; amorẽ natu sis. Age uero mihi quoq; quæ & his ostende, ut uideam utrum scias, quæ de amato amantem uel ad seipsum uel ad alios dicere oportet. An tu horum quicquam ô Socrates, quæ ille dicit, ponderandum censes? Tu uero amare te illum quem hic dixit, neges? Nequaquam, sed nihil componere aut scribere de amoribus aio. Ad hæc Ctesippus: haud sanæ mentis hic est, sed delirat atq; insanit. O Hippothales, nec carmina, nec etiam cantilenam, si quam in amicos composuisti, audire admodũ curo: sed qua mente in illos sis, intelligere cupio. Ctesippus iste tibi referet. nouit enim meminitq;. siquidem, ut ipse ait, quotidie audiens à me obtunditur. Maxime profecto. quã ridiculum est enim, ut quẽ hic præ cæteris amet, de eius ingenio, quod ne puer quidem dicat, afferre nihil possit. Quæ enim ciuitas uniuersa de Democrate & Lyside huius auo, deq; omnibus illorum maioribus prædicat, eadem & ipse circumfert, diuitias, equorum copiam, uictorias in Pytho, Isthmo, & Nemea, quadrigis & equis, necnon istis antiquiora. Ac nuper cõuiuuium carmine quodam retulit, quo quidam ex Lysidis maioribus Herculem quondam ob cognitionem hospitio excepit, quippe quum ille quoq; ex loue & filia cuiusdam principis populi natus esset, quæ quidem & aniculæ cantant. Cæteraq; huiusmodi permulta ô Socrates. Hæc sunt quæ hic narrando canendoq; audire nos cogit. O ridicule Hippothales, an-

Occasio dialogi

Miccus Socratis socius

les, antequam uiceris, encomium in te ipsum componis cantasq;. Non in me o Socrates, hæc uel paro, uel canto. Non putas inquam. Qui istuc dicis, inquit ille? Maxime omnium in te unum odæ hæc redundant. Nam si amicum talem apprehenderis, ornamento tibi erunt laudes eiusmodi, tanquam triumphatori cuidam, cum amicū huiusmodi nactus sis. Sin autem fefellerit, quo maiores illi laudes tribuisti, quo maiorum expers es bonorū, tãto magis etiam ridiculus iudicaberis. Quicumq; igitur in comparandis amicis sapit, non prius quẽquam eorum laudat quàm ipsorū familiaritatem fuerit assecutus, futura namq; formidat: pleriq; enim cum laudari se & extolli sentiunt, fastu tumescunt, an nō idem tibi uidetur? Mihi uero. Nōne quo superbiores sunt, eo difficilius capiuntur? Verisimile est. Qualis tibi uenator ille uideretur esse, si quis ita feras expelleret, ut & tutiores fieret, & capi difficilius in posterū possent? Iners uidelicet. Atqui sermonibus cantibusq; non demulcere, sed exacerbare potius homines, nōne hominis est imperiti? Videtur. Vide igitur o Hippothales, ne his omnibus obnoxium reumq; te ob poësis studium reddas. Arbitror sanè nullum te bonum poetam existimaturū, qui seipsum poemate læserit. Nullū per Iouem, quæ enim hæc esset absurditas? Ob hanc profecto causam tecum o Socrates, mentem meam communico: & si quid habes aliud, consule, qua ratione quis aut dicendo, aut agendo conciliare sibi quos amet, possit. Non facile dictu est. Verum si hunc mecum colloquio iungeres, tibi fortè ostenderem quæ illi dicenda sint, pro his quæ loqui te & canere isti narrarunt. Nihil impedimento fuerit. Si enim unà cum Ctesippo ingrediaris, & ibi sedens disputes, sua sponte, ut arbitror, aderit. Nam audiendi apprime auidus est. Ac ibi etiam Mercurialia celebrantes, iuuenes in unum conueniunt. Ad te igitur aduentabit, & nisi id fecerit, Ctesippi familiaris est propter Menexenū huius nepotem, cuius ille socius est charissimus. Accersat itaq; hic illum, si minus ipse per se accesserit. Sic agendum est, inquam, & simul apprehenso Ctesippo, in palæstram prosequutus sum, & alij nos à tergo sequuti sunt. Ingressi autem iuuenes sacrificantes inuenimus, & sacra ferme peracta, illos autem comptos, calculis talisq; ludentes, partim in ipso uestibulo foris, partim in gymnasiij angulo, pari impari ludebant, calculos è calathis quibusdam deligentes. Hos spectantes alij circumstabant, è quibus Lysis erat, qui astabat inter iuuenes coronatus, & omnibus indole præstans, nec pulcher tantum, sed & honestus & bonus existimandus. Nos autem è cōspectu ubi quieti locus erat, consedimus inuicem differentes. Conuersus Lysis, frequenter in nos oculos conijciebat, utpote qui propius accedere cuperet, sed solus accedere uerebatur. Interim Menexenus inter ludendum è uestibulo ingressus est, meq; & Ctesippum conspicatus, confessum uenit. Quem Lysis intuitus, secutus est, & iuxta eum affedit. Aduentarunt insuper alij. Hippothales autem postquã multos cōuenisse perspexit, latere cupiens, ea se recipit, quã uideri nō posse à Lyside arbitrabatur, ne fortè illi molestus foret, & sic astans audiuit. Ego uero Menexenum inspiciens, O fili Demophontis inquam, uter uestrum natu maior? Ambigimus, respondit ille. Nunquid etiam uter generosior sit ambigitis, inquam ego. Prorsus inquit. An etiam uter honestior sit. Subriserunt ambo. Uter uestrum ditior sit, haudquaquam interrogabo, Amici namq; estis. nōne? Et maxime quidem, responderunt. Amicorum uero cōmunia omnia, quapropter hoc nihil differtis, si quidẽ id uere de amicitia dicitis. Cōsenserunt. Sed cū percontari uellem uter iustior & sapientior esset, interrupit nos quidam qui Menexenū accersiuit, dicens illum à gymnasiij magistro uocari. Visus enim mihi est sacrorū antistes. Abijt igitur, & ego Lysidem interrogauit. Dic age o Lysis, uehementer te pater ac mater amant? Valde. An non beatissimum fore te cupiunt? Quid ni? Videtur tibi beatus ille qui seruit, & cui nihil eorum quæ concupiscit, agere licet? Non per Iouem. Ergo si te pater & mater amant, beatumq; fieri uolunt, id omni opera diligentiaq; curabunt, ut beate uiuas. Quid prohibet? Permittent itaq; quodcunq; lubet efficere, nec tuis cupiditatibus aduersabuntur. Per Iouem o Socrates, mihi in plurimis obstant. Qui istuc ais? Dum te fore beatum exoptant, te impediunt quo minus uoti tui compos efficiaris? Responde ad hæc. Si cuperes aliquò patris tui curru peruehi, capiens habenas, quãdo pugnat, nūquid permitteret? Nihil minus. Quem ergo permitteret? Est auriga quidam à patre meo mercede conductus. Quid ais? Mercenario parentes tui concedunt potius quàm tibi liberam equorum administrationẽ, & argentum præterea huius operis causa erogabunt. Sed quid nam

Præceptum
in comparā
dis amicis

Colloquū
tio beneuo
la, ut pueri
animus ad
loquendum
alliciatur

quidnam? Mulos uero iugatos ducere, lorisq; cedere, tibi concedent. Cur mihi concesserint? Nulli ne uerberare hos licet? Et ualde quidem, mulioni uidelicet. Seruo, an libero? Seruo. Seruum itaq; pluris faciunt q̄ te filium, liberiusq; agendi arbitriū exhibent. Quin etiam ad hæc mihi responde. Te ne tibi ipsi dominari permittunt, an nō? Neq; id ullo pacto. Quis tibi dominatur? Pædagogus. Nunquid seruus? Seruus noster. Graue uero liberum seruo subijci. Sed quid agendo, pædagogus hic tibi imperat? Dum ad magistros me ducit. Et hi quoq; præceptores tibi imperant? Omnino. Multos igitur dominos principesq; tibi pater spōte præposuit. Sed cum domū ad matrem redieris, te ne sinit quicquid placeat agere, ut beatus sis, uel circa lanificium, uel circa telam, quādo textit? An gladium forcipesq; radium ac pecten, cæteraq; lanificij instrumenta atrectare sinet? Nō uetaret solum, sed & cæderet, si tangere auderem. Prò deus, iniuriam ne patri uel matri aliquam intulisti? Nullam prorsus. Quam ob causam te beatū fore, & arbitrato tuo disponere singula nolunt, & quotidie te sic educant, ut semper alicui seruias, & ut breui complectar, nihil pro tua uoluntate agas? Quo fit, ut nihil tibi prodesse tam amplæ diuitiæ uideantur: quando quidem quiuis magis quā tu has administrat: & quod maius est, nec etiam corpus tam generosum, quippe cum alius hoc alat & colat: tu autem nullum habes imperiū ò Lysis, nec ullius uoti compos efficeris. Nondum per ætatem licet ò Socrates. Vide ne minus id sit, quod tibi impedimento est ò Democratis fili. Nam hæc, ut arbitror, & pater & mater tibi concedunt, nec ætatem prouectiorem expectant, quoties legi scribi uel sibi aliquid optant. Tibi enim præ cæteris domesticis ista committunt. Maxime. In his tibi licet tam scribendo quā legendo quemuis ordinem literarum seruare. Et quando lyram sumis, nihil prohibent, ut opinor, parentes tui, quo minus intendas uel remittas chordarum quamlibet, & psallas, & pulles plectro. Non certe. Quid in causa est ò Lysis, quod in ijs permittunt, in superioribus prohibent? Quoniam ista quidem scio, illa contra ignoro. En optime Lysis, non ætatem expectat pater ad licentiam tibi exhibendam, sed profectum ingenij. Etenim cum primum te senserit te ipso prudentiorem effectum, ilicò & tua omnia, & te libere tibi committet. Spero equidem. Quid porrò uicini, nōne eadem ratione se qua & parentes erga te gerent? Vicinum censes tibi suæ domus commissurum gubernationem, si te intellexerit in re familiari peritiorem esse, an ipsum per se ministraturum? Mihi commissurum puto. Athenienses quoq; dubitas, quin rempublicam tibi commendent, quum primū te in his rebus prudentiorem alijs esse perceperint? Non dubito. Quid rex magnus? utrum eius filium natu maiorem, cuius Asiæ regnum futurū est, permitteret in elixarum carniū ius quicquid uelit iniicere, potius quā nos, si illi persuaserimus, popinæ peritiores esse quā filium? Nos uidelicet. Et illum nihil prorsus, nos autem etiam si salis multum capientes, immittere uellemus, certe permitteret. Quid nī? Et si filius eius oculos ægotaret, nunquid permitteret eum sibi oculos atrectare, an prohiberet, cum medicum illum non existimaret? Nos autem si modo putaret peritos medicos esse, nihil impediret, etiam si uellemus patefactis palpebris, & cinere superinfusa curare? Vera loqueris. Quinetiam cætera omnia nobis committeret, potius quā uel sibi ipsi uel filio, in quibus sapientiores nos esse putaret. Necessè est ò Socrates. Sic se res habet amice Lysis, singula in quibus prudentes sumus, cuncti nobis cōcedent, & Græci & Barbari, tam uiri quā mulieres, & in ijs arbitrato nostro agemus, nec ullus spōte nobis obstabit, quo minus & nos liberi simus, & aliorum duces. Et quum nobis hæc conferāt, nostra erunt. Quæ uero ignoramus, nemo nos ut lubet, agere permittet, sed omnes pro uiribus repugnabunt, non extranei tantum, uerum parentes etiam, & quod nobis propinquius est, nos quoq; ipsi nō nobis, sed alijs ministrantibus: & hæc cum nullo nobis emolumento sint, à nobis aliena existent. Cōsentis? Consentio equidem. Alicui ne hominum amici erimus, amabitq; nos aliquis in his rebus, in quibus inutiles sumus? Nunquam. Ergo nec te pater, nec ullus alium quenquam diligit, quatenus est inutilis. Nō ut uidetur. Si itaq; sapiens euaseris, omnes amici tibi & familiares erunt. Vtilis enim & bonus eris. Sin minus, nec alius quisquam tibi, nec parentes, neq; propinqui amici erunt. Potest nē aliquis in his superbe sapere atque gloriari, in quibus nondum quicquam sapit? Qui istuc fieri potest? Si tu præceptore indiges, nondum sapis? Nondum certe. Non ergo superbe sapis, si nil sapis. Non per louem, ut mihi uideor. Quæ cum audissem, in Hippothalem

Quātum fidei dignitatisq; afferat prudentia.

In his quæ sapimus, gloriamur & superbi-mus

pothalem converti oculos, atq; parum abfuit quin ita dicerem: O Hippothales, hoc pacto cum adolescentibus disputandum, corripiendo illos atq; deſcendendo, nō blandiendo, ut ipſe agis, & efferendo. Sed cum uidiſſem illum anxium, turbatumq; ex antedictis, recordatus ſum quōd dudum præſens Lyſidem latere uolebat. Recepti ergo meipſum, linguamq; cohibui. Interea reuerſus Menexenus, iuxta Lyſidem, unde ſurrexerat, aſſedit. Tum Lyſis blande admodum & amice, clam Menexeno mihi ſufſurrauit in aures. O Socrates, quæ mihi, eadem obſecro Menexeno quoq; edifferas. Ipſe, inquam, Lyſis illi referas. Nam attente nos auſcultasti. Attente ſanè. reſpondit ille. Da igitur operã ut diligenter reminifcaris, quo illi ſingula perſpicue referas. Quod ſi quid forſitã ſubterfugerit, ruruſus à me requires, cum me primum conueneris. Nauabo operam, & maxime quidem, ille reſpondit. Sed noui ſaltem aliquid illi dicas, ut & ego audiam, donec redeundi domum ſit hora. At ego, agendum eſt, præſertim cum ipſe iubeas. ſed cogita qua ratione mihi optuleris, ſi me reſellere Menexenus hic contenderit. An non cōtentioſum eſſe illum audiſti? Proſus, & idcirco te cum illo diſputatē audire percupio. An ut ridiculus habeat? Abſit, imò ut illum caſtiget atq; coerceat. Haud facile eſt: uehemens enim & facundus eſt, Ctiſſippi diſcipulus. Adeſt præterea quineriam Ctiſſippus ipſe an nō uidet? Nihil uerearis o Socrates, age obſecro differas. Differendum uidetur. Verum iſta nobis ſeorſum ab alijs colloquētib; Cur, inquit Ctiſſippus, ſolī hæc inter uos agitatis? Quin alijs etiam ueſtra hæc impertire. Impertiendum eſſe reſpondi. Hic porrò nōnihil ex ijs quæ conferimus, minus percipit, putatq; Menexenum intelligere: quocirca percontari ab illo me iubet. Quid non interrogas? Interrogabo. Dic amabo o Menexene, quod abſte quæram, innata mihi eſt ab ineunte ætate poſſeſſionis unius cupiditas quædam, quemadmodū & in alijs. Ut ecce quidam equos deſiderat, aliquis canes, alius aurum, honores alius, hæc equidem paruifacio, nec multum iſta me mouent. Acquirēdorum autem amicorum deſiderio flagro. Quare amicum bonū habere malim, quàm precioliſſimã coturnicem, aut gallum, & per louem potius quàm equum atq; canem, ac mediufidius potius quàm Darij aurum adipiſci, uel ipſum Darium capere, optimū amicum eligere. Videtis quàm ſimilitudinē auſus. Quando igitur te & Lyſidē animaduerto, ſtupeo profecto, uosq; felices exiſtimo, quod in tam tenera ætate conſtituti, tantum munus breuī & facile conſequuti fueritis, & tu hunc tibi tam facile tanta beneuolentiã conſiliaueris, & hic te mutuò ſit amore complexus: tantum uero à me munus id abeſt, ut nec etiam quo pacto alter alteri amicus fiat, intelligam. Cæterum hæc abſte tãquam perito quærere cupio. quare mihi reſpondeas, oro, quando quis aliquem diligit, uter utrius amicus efficitur? amans ne amati, an amatus amanti? an nihil intereſt? Nihil intereſſe mihi uidetur. Quid ais? ambo inuicem amici ſunt, ſi alter tantum alterum amat? Mihi quidem uidetur. Quid porrò? an nō reperiri poteſt amans quidam, cui amicus haud uiciſſim in amicitia reſpōdet? Poteſt. Nūquid & odio haberi amicum ſæpe cōtingit? Quod nōnunquam amatoribus erga amatos accidit. Amantes enim quàm ardentiffime nōnunquam, minime redamantur, imò & odio quandoq; habentur. An nō uera tibi dicere uideor? Veriffima. Nōne in his hic quidem amat, ille autem amatur? Certe. Vter ergo utrius eſt amicus? amans ne amati, ſiue redamatur, ſiue odio habeatur? An amatus amatis? an neuter neutrius tunc eſt amicus, quū non utriq; uiciſſim amant? Sic ſe res habere uidetur. Aliter itaq; nunc quàm ſuprà cenſemus, tunc enim uifum eſt, ſi alter ſolum diligit, ambos amicos eſſe: nunc cōtrã, niſi uterque diligit, neutrum amicum eſſe dicendum. Apparet. Nihil igitur illi amicum eſt, qui amat id à quo minime redamatur. Non uidetur. Ergo nec amici equorum ſunt, quos equi non mutuò amant, nec amici coturnicum, neq; canum, nec uini, nec exercitationis amici, nec ſapientię, niſi ſapientia illos uiciſſim amet: amant nempe hæc ſinguli, non tamen amica hæc ſunt. Quamobrem mentitur Poeta ille qui dicit:

Felix cui dulces pueri, cui copia equorum.

Et cui turba canum ſit, tum cui ſit nouus hoſpes.

Nequaquã mihi uidetur. Verum dicere tibi uidetur? Verum, Amatū igitur amanti amicum eſt, ut apparet, o Menexene, ſiue amauerit, ſiue oderit: quemadmodum teneriores pueri partim nullo modo amant, partim oderunt, quando à parentibus uerberantur. tūc ſanè dum uehementer odio habeant, genitoribus ſunt chariffimi. Opinor equidem. Nō ergo

Niſi uterq;
amat, neu-
ter amicus

ergo amans amicus secundum hanc rationem, sed amatus erit. Videtur. Et odio est inimicus, non qui odit. Apparet. Ita multi ab inimicis amantur, & odio ab amicis habentur, & inimicis amici sunt, amicis contra inimici, si amatum potius quam amans, amicum est. Quæ autem esset hæc absurditas ô dulcis amice? Imò impossibile id quidem, amico inimicum, inimico amicū esse. Vera loqui uideris ô Socrates. Et si hoc fieri nullo modo potest, restat ut amans amati sit amicum. Apparet. Similiter quod odio habet, inimicum eius quod odio habetur. Necesse est. Eadem nobis nunc erunt quæ & in superioribus concedenda, quod plerumq; amicum sit aliquid non amici, plerumq; etiam inimici, quotiens non amantem uel fastidientem quis amat. Nōnunquam inimicus erit non inimici, uel & amici, quando non fastidientem quis odit, uel fastidit amantem. Ita uidetur. Quid ergo dicemus, si neq; amantes amici erunt, neq; amati, nec amantes amatiq;? num alios quosdam præter istos amicos inuicem esse dicemus? Per Iouem ô Socrates, quid respondeam nō inuenio. Vide ô Menexene, ne fortè minus recte in superioribus quaesierimus. Tū Lysis. Id, inquit, mihi uidetur ô Socrates. & sic fatus erubuit. Visum namq; mihi inuitum illum effugisse quod dicebatur, ex eo quod attentius incumberebat. Constabat autem cū alioqui auscultaret non ita sese habere. Ego itaq; uolens Menexenum quiescere, & illius philosophia nimium delectatus, sic Lysidem alloquutus sum. O Lysis, uera mihi loqui uideris, quia si recte considerauissemus, haud ita nunc aberraremus. Quare ne ulterius hac uia pergamus. Etenim ardua mihi quasi uia quædam aspera consideratio ista uidetur. Sed iter quod nunc ingressi sumus, poetarum adminiculis peragendum. Hi namq; nobis tanquam patres atq; duces sapientia sunt. Dicunt profecto nō male, dum qui amici sint, admonent. homines præterea conciliatoris Dei ductu amicos fieri uolunt. Sic em̄ aiunt. Deus similem semper ducit ad similem, & notum facit. An non in hæc aliquando carmina incidisti? Incidi. Fortasse & in sapientissimorum scripta, in quibus eadem hæc affirmant, simile simili necessario semper amicum esse. Atq; hæc est eorum sententia, qui de natura & uniuerso tractarunt. Vera dicis. Nunquid bene dicunt? Fortè. Et hoc fortè ex parte uerum est, fortè etiam ex toto: sed nos nondum intelligimus. Videtur enim nobis prauus prauo, quo propius adhæret, & frequentius cum eo uersatur, eo magis inimicus fieri. Nam iniuriam infert: fieri uero nequit, ut qui infert, & qui accipit iniuriam, amici sint, nōne ita? Sic prorsus. Hac ratione media pars illius sententia falsa erit. si quidem prauis similes sunt. Certe. Verum mihi uidentur bonos dicere similes esse inuicem, & amicos: improbos autem, ut saepe de illis dicitur, nunquam uel sibiipsis, uel inuicem similes esse, sed stolidos penitus & instabiles. Qui uero secum ipse dissentit, nullo modo cum alio consentiet, nec ulli amicus esse poterit. Nōne tu idem existimas? Profecto. Id ergo, ut mea fert opinio, significant ô amice, qui simile simili amicum esse dicunt, quod solus bonus soli bono amicus, malus autem nec bono nec malo unquam reuera amicus efficitur. Consentis? Assentior. Habemus iam qui sint amici. Nam ratio dicat eos qui boni sunt, amicos existere. Cōstat. Idem ego arbitror. Sed est quod me perturbat. Et uide quæso quid suspicer. Similis simili qua ratione similis, amicus, & talis tali utilis est. Imò sic etiam consideremus. Simile quodcumq; cuius simili quod emolumentum aut detrimentum inferre potest, quod nō ipsummet sibiipsi inferat? Aut quid pati ex illo, quod non ex seipso similiter pati queat? Hæc itaq; cum talia sint ut nihil se inuicem iuuent, quo pacto ab se inuicem expetuntur? Nullo modo. Quod non expetit, quo modo amicū? Nullo. An forsitan similis simili quantum similis, non amicus? bonus autem bono, quantum bonus, nō quantum similis, amicus existit? Fortè. Quid uero, nōne bonus quatenus bonus est, eatenus sibiipsi sufficiens? Ita. Sibiipsi sufficiens, in eo quod sufficit sibi nullo penitus indiget. Quid prohibet? Qui nullo eget, nihil expetit. Nihil sanè. Si non expetit, nec amat. Non. Qui non amat, non est amicus. Non uidetur. Quomodo igitur boni bonis amici erunt, qui nec absentes mutuo desiderant sese ut qui seorsim uterq; sufficiat sibi, nec præsentibus alter alterius opera quicquam eget? Tales uiri quanquam ratione se inuicem magni facere possunt: Nulla. Amici nunquam erunt, qui se inuicem non multi faciunt. Nunquam. Considera iam ô Lysis, quò delapsi simus, & nunquid omnino decepti fuerimus. Quo pacto? Audiui iam olim ab aliquo, (equidem memini adhuc) quod simili simile aduersum, & boni bonis inimicissimi sint. Qui & Hesiodi testimonio utebatur,

Amicos ductu Dei fieri

Simile simili amicum

Definitio quædam amicorum
Confutatio

Sentētia He-
liodi, nō si-
milia, sed
dissimilia a-
mica uideri

dicentis figulum inuidere figulo, cantorem quoq; cantori, & mendicū mendico. Et in a-
lijs similiter necessariū ille putabat, similia inter se inuidia, æmulatione, cōtentione abun-
dare, amicitia uero dissimilia. Inopem porrò diuiti amicū necessitate fieri, & imbecillū
auxilij gratia forti, & medico similiter ægrotantem. Ignorantem quoq; peritum deside-
rare atq; diligere. Addebat præterea maiora quædam, tantum abesse amicū ut simile si-
mili sit, ut contrā, contrariū maxime, maxime cōtrario sit amicissimū. Vnum quodq;
enim appetere non simile, sed contrariū: ut aridum appetere humidum, frigidum uero
calidum, amarum dulce, acutum obtusum, uacuum repletionem, plenum uacuitatem, cæ-
teraq; similiter. Contrariū enim cōtrario alimentum præbere: simile autem simili mini-
me frui. Enim uero qui talia docuit, facundus & elegans quidam uir esse uisus est. Bene
enim dixit, Vobis autem quid uidetur? Probe, ut prima fronte apparet. Dicimus itaq; cō-
trario contrariū amicissimū esse: Vtiq; Sit ita ô Menexene. Sed quæso, nōne alie-
num hoc & extraneum? Confestim in nos ultro insurgent sapientes isti, qui refellendi fa-
cundia pollent, & à nobis quærent, an nō sint maxime contraria, odiū & amicitia. Quid
istis potissimum respondebimus? Nōne respondere cogemur eos uera dicere? Coge-
mur. Nunquid dicent inimicū amico amicū? Vel amicū inimico amicū? Neu-
trum. Num & iustum iniusto, uel temperatum intemperato? aut malo bonum? Non mi-
hi uidetur. Atqui si secundum contrarietatem amicū est alicui aliquid, amica hæc esse
oportet. Oportet sane. Quare nec simili simile, neq; contrario contrariū est amicū?
Non uidetur. Age & hoc aduertamus, ne nos magis etiam hoc fallat, quod amicū reue-
ra nihil ex his quæ diximus sit, sed quod neq; bonū neq; malum, amicū quandoq; bonū
efficiatur. Quid ais? Ignoro & ipse per louem. Vacillo enim ob sermonis ambiguitatem.
Pulchrum Et uidetur, ut uetus habet prouerbium, pulchrum ipsum amicū esse. Apparet enim mol-
amicū esse le quiddam, lene, ac pingue, ideoq; in nos facile forte illabitur, serpit & penetrat quasi lu-
Proprieta-
tates pul-
chri
Tria gene-
ra, bonum,
malum, neu-
trum
Alia diffini-
tio amicorū

bricum quiddam atq; lene. Dico enim ipsum bonum pulchrum esse. Nunquid & tu? Et
ego. Equidem diuinans tibi id profero, boni & pulchri amicū esse, quod neq; bonū est
neq; malum. Quorsum hæc uaticinor, audi. Videntur mihi tria quædam genera esse. V-
num bonū, alterum malū: postremū, quod neq; bonum est, neq; malū. tibi autem? Mihi
quoq;. Nec bonum bono, nec malum malo, nec bonum malo amicū esse, quemadmo-
dum ratio superior perhibet. Restat si quid alicui est amicū, ut quod nec bonū neq; malū
est, amicū sit aut bono, aut tali alicui quale ipsum est. Nihil enim malo amicū est. Cer-
te. Nec tamen simile simili, ut paulo ante mōstrauimus. Profecto. Nō igitur erit illi quod
nec bonum est, nec malum, amicū id quod id ipsum tale est. Non uidetur. Solum itaq;
quod nec bonum, neq; malum, soli bono amicū fieri potest. Necessario sequi uidetur.
Nunquid recte à nobis ô pueri id modo expositum est? Si ergo sanum corpus considere
mus, medicinæ arte non indiget, nec auxilio prorsus ullo. sufficienter enim se habet. Vn-
de sanus nemo per ipsam sanitatē medico est amicū. Nemo. Sed ægrotans ut puto per
ipsum morbū. Quid ni? Morbus quidem malum, medicinæ uero peritiā bonū quoddam
& utile. Sic est. Corpus ex eo quod corpus, nec bonum est, nec malum. Verum. Cogitur
autem corpus ex morbo quærere & amare medelam. Apparet. Sequitur, quod nec bonū
est, neq; malum, boni amicū propter mali præsentiam fieri. Videtur. Constat autem id
fieri, prius quàm illud ob mali præsentiam malum efficiatur. Neque enim malum effe-
ctum est loco boni quod appetit, cuius uel amicū est. Impossibile nanq; esse ostendi-
mus, ut malum bono amicū sit. Impossibile proculdubio. Animaduerte quæso quod
dico. Nonnulla quippe assero talia fieri, quale id quod illis adest: nonnulla minime: per-
inde ac si quis uellet colore quodam aliquid intingere, adestet quodā modo infectio co-
lorato. Adestet. Nōne tunc quoq; tale coloratum est, quale ipsum esse solet? Haud in-
telligo. Sic fortè intelliges. si quis comas tuas quæ flauæ sunt, cerussa fucauerit, utrū al-
bæ fient? an potius uidebuntur? Videbuntur. Veruntamen albedo illis aderit. Aderit. Ni-
hilo magis tamen albæ adhuc erunt, & præsentē candore neque candidæ erunt, neq; ni-
græ. Vera loqueris. Sed quando senectute canescunt, tunc ô amice tales fiunt, quale id
quod aduenit, canis coloris præsentia canæ. Quid ni? Hoc illud est quod quæsiueram,
nunquid omne cui tale aliquid adest, confestim tale & ipsum euadat: an potius si certo
modo adest, tale fiat, aliter minime. Hoc modo potius. Eadem ratione quod nec bonum
est

est, nec malum, quandoque presente malo, nondum est malum, est autem, quum iam tale euasit. Omnino. Quando nondum malum est presente malo, presentia hæc bonum appetere cogit: presentia uero quæ malum reddit, & appetitum boni, & amicitiam rejicit. neque enim ulterius neutrum est, sed malum. Amicum uero malum bono, & bonum malo esse non potest. Non certe. Ob hanc utique causam his qui iam sapientes sunt, tutius haud amplius esse philosophandum, siue dii, siue homines hi sint: nec eos etiã qui adeo corrupti ignorantia sunt, ut improbi sint effecti. nemini quippe malo, & penitus ignorantia philosophandum. Restant igitur illi quibus malum id, ignorantia scilicet adest, nec tamen rudes penitus ignorantesque sunt, imò & suam ignorantiam agnoscunt, ob quam animaduersionem philosophantur, id est sapientiam amant, nondum boni aut mali. Mali enim nequaquam philosophantur, nec boni etiam. Nam nec contrarium contrario, neque simili simile supra nobis amicum apparuit. Recordamini: Recordamur sanè. Omnino ô Lysis, atque Menexene, quid amicum sit, & quid non, inuenimus. Id enim tam circa animam, quam circa corpus supra conclusimus: quod nec bonum est, nec malum, propter ipsam mali presentiam, boni amicum fieri. Hæc omnia concesserunt. Et ego ualde lætatus sum, tanquam uenator, qui id quod uenando inuestigabam, ex sententia fuerim consequutus. Deinde nescio quomodo extranea quædam & absurda suspicio mihi suborta est, quasi minus uera essent, quæ supra concesseramus. Atque ilico turbatus inquam, Papæ ô Lysis atque Menexene, somnium quoddam nacti uidemur. Quorsum hæc? Vereor ne in hos de amico sermones falsos, tanquam in homines superbos atque uanos inciderimus. Qua ratione? Hac planè. Vtrum enim amicus alicuius amicus est, an non? Necessario. Vtrum nullius gratia & propter nihil, an gratia alicuius, & propter aliquid? Certe alicuius causa, & propter aliquid. Nunquid amica est res illa, cuius gratia amicus, alicuius est amicus? An fortè nec amica, nec etiam inimica? Haud satis intelligo. Verisimile est. uerum sic & tu & ipse, ut arbitror, melius intelligemus. Ægrotantem medici amicum esse diximus? Diximus. Nōne propter morbum, & sanitatis gratia medici est amicus? Ita. Morbus malum? Quid nī? Sanitas bonum, an malum, an neutrum? Bonum. Prædiximus corpus, cum nec bonum sit, nec malum, propter morbum malum medicine amicum esse, bonum uero medicinam. causa uero sanitatis amicitiam medicina nancisci tur, sanitas autem bonum. Prorsus. Amicum ne, an non amicum sanitas? Amicum. Morbus inimicū? Penitus. Quod ergo nec bonū est nec malum, propter malum inimicūque, boni amicum est, boni amicique gratia. Patet. Ergo amici causa amicum propter inimicum est amicum. Opinor. Agite pueri, postquã huc disputando deuenimus, attendamus obsecro diligenter, ne fortè decipiamur. Principio quod amicū amici amicum factum est, simile uidelicet similis, quod impossibile esse in superioribus cōstitit, equidem prætermittito. Sed istud insuper consideremus, ne nos præsens opinio fallat. Medicinã sanitatis gratia amicum esse diximus? Affirmauimus. Sanitas igitur amicum? Valde. Si amicum, alicuius gratia est amicum. Est. Amici scilicet, si supra concessa permanent. Et amici. Nunquid & illud iterum amici causa amicum erit? Certe. Necessarium est, ut hoc progressu ad principium quoddam perueniamus, quod non ultra in amicum aliud referatur, sed in id quod primum amicum est, cuiusque gratia cætera omnia quæ sic dicuntur, sint amica. Necessarium. Hoc est quod modo dicebam considerandum, ne reliqua omnia quæ amica gratia illius prædiximus, tanquam simulacra quædam eius nos decipiant, illud autē primum reuera sit amicum. Consideremus igitur hoc pacto. Quod quisque multifacit, utputa pater filium, rebus alijs omnibus anteponit: talisque uir ex eo quod filium multifacit, alia quoque nonnulla ob illum multifacit. Exempli causa, si illum cicutam ebibisse senserit, uinum plurimifacit, siquidem hoc uenena se curaturum speret. Et maxime quidem. Nunquid & amphoram in qua uinum? Valde. Num pluris æstimat tunc calicem fictilem, aut tres cyathos quam filium? an contra potius se res habet? Ut omne hoc studium non ista respiciat, quæ alterius gratia parantur: sed in illud tendat, cuius causa cætera queruntur. Neque uerum est quod sæpe dicimus, quod argentum & aurum multifacimus. Omnis quippe intentio æstimatioque eius solius est, ad quod ista parantur. Constat. Eadem quoque de amico ratio est. Quæcunque enim amici cuiusdã gratia, amica nobis esse diximus, improprio uocabulo nominauimus. Amicum autem reuera illud esse apparet, in

Neutrum quod est, propter mali sensū, amicum bono fit, gratia boni

Amicū, nul-
lius amici
gratia est a-
micum

quod hæc omnes quæ uocantur amicitia, tendunt. Sic uidetur. Quapropter reuera ami-
cum, nullius amici gratia est amicum. Verum. Hoc igitur reiectum est, amicum amici cu-
iusdam causa esse amicum. Sed nonne bonum amicum est? Sic opinor. Num propter
malum bonum amatur? & ita se res habet? Si ex tribus quæ diximus, bonum, malum,
neutrum, duo accipiantur, malum uero abeat, & nihil attingat, nec corpus nec animam,
nec aliud quicquam ex his quæ diximus secundum seipsa nec bona esse, nec mala, nun-
quid inutile penitus tunc nobis bonum esset? Si enim nihil nos ulterius læderet, nullo bo-
ni favore indigeremus. Atque ita iam manifestum fieret, quod propter malum, bonum
quæsiuerimus, amauerimusque: quasi bonum sit mali remedium, malum uero morbus: &
cum nullus sit morbus, nulla medela indigeamus. An sic natura institutum est ipsum bo-
num, ut propter malum ametur à nobis, qui inter bonum malumque mediū sumus? ipsum
uero suapte natura nil conferat? Ita uidetur. Amicum itaque illud, in quod desinebant cæ-
tera omnia quæ alterius amici gratia amica dicta sunt, longe aliter quam illa se habet. Illa
enim amici gratia amica uocata sunt: ipsum autem quod reuera amicum est, contra ami-
cum esse inimici causa nobis apparuit. quod si inimicum abesset, haud amplius nobis es-
set amicum. Non, ut mihi præfens ratio persuadet. Si malum extirparetur, utrum fames
nulla, sitis ue restaret, aut huiusmodi quicquid? an forte fames aliqua relinqueretur, cum
homines ceteraque animalia essent, neque noxia tamen? & sitis appetitusque reliqui, nec mali
tamen, malo penitus extirpato? An ridicula forsitan quaestio est, quid tum euenturū sit,
aut non? Quis enim nouit? Sed tamen hoc nouimus, quod nunc quidem accidit esurien-
tem lædi, accidit & iuari. Vtique. Nonne sitientem quoque, & alia huius generis qualia-
cunque cupientem, quandoque utiliter, quandoque noxie, quandoque neutro modo appete-
re accidit? Valde. Si mala perdantur, quæ mala non sunt, cum illis unā interimentur? Ne-
quaquam. Erunt igitur appetitus nec boni nec mali, etiam si mala fuerint interempta,
Verisimile. Fieri ne potest, ut qui desiderat aliquid, atque ardet, id ipsum non amet? Non,
ut mihi uidetur. Hac de causa etiā destructis malis, ut uidetur, amica nonnulla restabunt.
Ita. Sin autem malum causa esset ut alterum alterius esset amicū, sublato malo nihil ami-
cum esset: Nam sublata causa, euentus eius remanere non potest. Probe loqueris. Non-
ne supra inter nos conuenit, amicum amare aliquid, & propter aliquid? ac propter ma-
lum, id quod nec malum est, nec bonum, ipsum bonum amare? Conuenit. In præsentia
autem alia quædam causa uicissim amandi apparet. Videtur. Nunquid ut modo diceba-
mus, desiderium amicitia causa est? & id quod desiderat, desiderati est amicum tunc quan-
do desiderat? Quod uero supra diximus, amicum esse, nugæ quædam sunt, uelut poe-
ma longum compositum? Apparet. Enim uero quod appetit, illud quo indiget, appe-
tit. Id ipsum. Indigum itaque, amicum est illius quo indiget. Sic opinor. Eget quodlibet eo
quo est priuatum. Quid prohibet? Eius igitur quod proprium & cognatum est, ut uide-
tur, amor, amicitia, appetitioque existit? Menexene atque Lysis. Cōcedimus. Quare & uos
si amici estis inuicem, natura quodammodo propinqui estis. Et maxime quidem. Et quis-
quis alius desiderat alium? pueri, aut amat, ob id desiderat, & diligit atque amat, quod
propinquus illi est uel secundum animam, uel animæ consuetudinem, aut mores, aut
speciem, alioquin nunquam diligeret. Consensit planè Menexenus, Lysis tacuit. Sed
ego, quod inquam, natura proprium est, necessarium est ut amemus. Videtur. Ergo ne-
cessarium est ut legitimus, & minime simulans amator, uicissim ab amatis ametur. His
Lysis atque Menexenus uix tandem annuerunt. Hippothales autem lætitia gestiens, uultu
& colore uario fuit. Cæterum uolens diligentius sermonem discutere, hæc adieci. Si pro-
prium, & simile differunt, diximus iam? Lysis atque Menexene, quid est amicum? sin au-
tem idem est simile atque proprium, haud facile est sermonem superiorem reijcere, quod
non simile simili secundum similitudinem inutile. inutile autem, amicum nullo pacto.
Vultis igitur postquam differendo uelut ebrii facti sumus, fateamur aliud quiddam esse
proprium, aliud simile? Volumus proculdubio. Vtrum bonum cuique proprium pone-
mus, malum autem alienum? An malum malo proprium, & bono bonum, neutro deni-
que neutrum? Singula hæc singulis propria nobis esse uidentur. Rursus? pueri in eos
quos à principio de amicitia redarguimus, sermones nunc incidimus. Nam iniustus in-
iusto, malo malus non minus amicus erit quam bonus bono. Ita uidetur. Quid porrò
si bonum

An desideri-
um amici/
tia causa sit

si bonum, & proprium idem esse dixerimus, nonne bonus bono duntaxat amicus? Om-
nino. At istud quoque confutatum à nobis iam dudum existimauimus. Recordamini? O-
ptime. Quo igitur sermone deinceps utamur: ad nihil uidelicet. Opera precium itaque est
instar sapientum in iudicijs quæ dicta sunt, enumerando resumere. Si enim nec amantes,
neque amati, nec similes, neque dissimiles, nec boni, nec proprii, nec alia quocumque di-
numerauimus, quorum propter multitudinē haud memini, si inquam nihil ex istis amicum est
nihil equidem quod asseram, amplius habeo. Cum ista dixissem, cogitauī quendam è ma-
ioribus natu mouere, sed illico tanquam demones quidam paedagogi tam Lysidis quam
Menexeni, unā cum fratribus illorum, domum eos redire iusserunt. Hesperus enim ue-
nerat. Primum itaque nos, & alij circumstantes paedagogos repulimus. Sed cum nihil
nos curaret, & barbare quaedam ingerentes grauius ferrent, simulque pueros uocarent,
illorum procacitate uicti, cœtum dissoluimus. Videbantur enim nobis quia festo succu-
buissem nihil habere, quod in medium afferrent. Postea iam abeuntibus illis, ad Mene-
xenem Lysidemque conuersus, hæc breuiter intuli. In presentia ridiculi ineptique euasisse ui-
demur, tam ipse grandis natu, quam uos pueri. Siquidem isti abeūtes nos carpent, quod
amicos inuicem nos esse putemus (ego enim me uobis annuero) cum nōdum quid a-
micus sit, inuenire potuerimus.

EPITOME MARSILII FICINI FLOREN-
TINI IN THEAETETVM PLATONIS, VEL DE SCIENTIA
ad Petrum Medicem patriæ patrem.

DI A LOGVS de scientia Petre Medices insurgit altius, & dignas miro ingenij tui acumine quæ-
stiones mouet, quarum capita, solutionesque in hoc compendio summam animaduertes. Vbi quid sci-
entia non sit, quid sit, & unde, & quomodo, disputatum reperies. Socrates quidem quid scientia sit,
interrogat. Theætetus autem respondet scientiam esse geometriā, arithmetica, ceterasque huius ge-
neris disciplinas, & artes singulas. Hanc Socrates responsionem tanquam interrogationi minus congruā respuit.
Quia cum interrogaretur quid scientia sit, non quid, sed quot scientiæ sunt, enumerat, & cuius scientiæ sunt, expo-
nit. Qui enim arithmetica dicit, non scientiam ipsam, sed numerandi scientiam: & qui geometriam, metiendi sci-
entiam dicit: Deinde ridicula responsio est, cum per ignota reddatur. Nemo enim potest quid hæc scientia numero-
rum uel figurarū sit, nosse, nisi quid est scientia, nouerit. Præterea superflua responsio est. Nam cum posset paucis
complecti ipsius scientiæ rationem, dinumerādis singulis infinitū iter ingreditur. Affert posthæc Protagoræ defi-
nitionem, scientiam sensum esse dicentis. Hominem quippe Protagoras rerum omnium mensuram esse censet, exi-
stentium quidem ut sunt, non existentium autem, ut non sunt, & qualibet cuique talia esse, qualia cuique uidentur.
Quales enim res quæque sunt, tales sentiri. Quales sentiuntur, tales phantasia, id est sensui interiori uideri. Quo es-
fici uult, ut sensus scientia sit. In hoc sanè Thales Milesius, Homerus, Epicharmus, Empedocles, Heraclitus, Prota-
goras consenserunt. Nam cum inquit Thales aquam omnium esse principium, & Homerus patrem omnium Occa-
num, matrem Tethydem esse, omnia ostendunt in fluxu uersari, Hos reliqui quos memorauimus, imitati, nihil esse
unquam, sed fieri semper unum quodque dixerūt. Vnde nihil in se absolute tale potius esse quam tale, sed per motū,
mixtionē, relationemque unius ad aliud, huic quidem tale, illi tale, & fieri, & uideri. Quod omnia in motu sint, ex
eo constare putant, quod à motu omnia fiant: quod autem à motu omnia, ex eo conijciūt, quod à quo quidque sit, per
illud & conseruatur. Sed tam illa quæ ad animā, quam quæ ad corpus pertinent motu & exercitatione seruatur,
ocio torporeque pereunt. A motu igitur omnia. Præterea quandiu cælorum sphaera mouentur, miscentur quatuor
elementa. Quatenus ista miscentur, catenus inferiora gignuntur: quæ postquā genita sunt, exercitatione seruatur.
hæc igitur omnia motus efficit. Addunt quod ex calore generatio, calor ex motu solis uel collisione corporū pro-
uenit, Quod autem nihil secundum se ipsum unum aliquid sit, sic exemplo inducunt: albedo, & quisque color, nec
oculorum aspectus est, neque corporum motus, sed ex aspectu motuque medium quiddam resultat, id est talis circa
oculos passio. Et ex diuersa aspicientis dispositione uariisque intuenti modo, colores uarij, & alijs alij, & uiden-
tur, & fiunt. Præterea radiorum motus uarijs corpora pulsans, oculosque feriens, diuersas & omniformes ima-
gines offert. Quinetiam sæpe diuersis hominibus animalibusque circa idem diuersus color apparet & est: sæpe
quoque eodem, & circa idem, quanquam non eodem, sed alio tempore, ob naturæ ipsius mutationem. Opinatur igitur
tur quicquid est, esse motum. Motus autem species duas, unam in agendo, in patiendo alteram. horum motuū com-
mixtione, omnia ut ipsi aiunt, conficiuntur. Euentus specie gemini, numero infiniti sunt, sensibile uidelicet, atque sen-
sus, qui cū sensibili sit semper atque congregatur. Quotiens enim sentiendi uis aliqua, & aliquid illi consonum una
coherent

Definitio per
enumeratio-
nes uitiosa
Scientia an
sensus